

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
МАШИНОБУДІВНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР МОРСЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної роботи

Слободян С.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Правове забезпечення діяльності в галузі морської інфраструктури
Legal Support of Activities in the Field of Maritime Infrastructure

рівень вищої освіти

другий (магістерський)

перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

тип дисципліни

обов'язкова

обов'язкова/вибіркова

мова(и) викладання

українська

українська/англійська

Робоча програма навчальної дисципліни «Правове забезпечення діяльності в галузі енергетичного менеджменту», яка є обов'язковою дисципліною при підготовці фахівців спеціальності G4 Енерговиробництво, галузі знань G Інженерія, виробництво та будівництво спеціалізація G4.02 Теплоенергетика, освітня програма – «Інженерія енергетичних систем»

Розробник:

Ломакіна О.А. д канд. юрид. наук, доцент.

Робоча програма навчальної дисципліни «Правове забезпечення діяльності в галузі енергетичного менеджменту» розглянуто на засіданні Навчально-наукового Центру морської інфраструктури. Протокол № 8 від 21 березня 2025р.

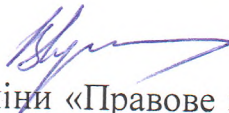
Керівник Центру

Юрій ХАРИТОНОВ

Робоча програма навчальної дисципліни «Правове забезпечення діяльності в галузі енергетичного менеджменту» узгоджено з гарантом освітньої програми.

Гарант освітньої програми

Валерій КУЗНЕЦОВ

Робоча програма навчальної дисципліни «Правове забезпечення діяльності в галузі енергетичного менеджменту» розглянуто Навчально-методичною радою Машинобудівного навчально-наукового інституту. Протокол № 2 від 24 березня 2025р.

Голова

Сергій СЕРБІН

Робоча програма навчальної дисципліни «Правове забезпечення діяльності в галузі енергетичного менеджменту» погоджено з навчальним відділом.

Начальник відділу

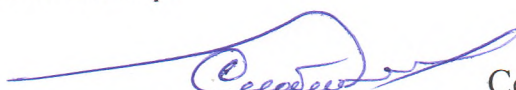
Андрій ЛАБАРТКАВА

17.03.2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Правове забезпечення діяльності в галузі енергетичного менеджменту» затверджена Навчально-методичною радою НУК.

Протокол №3 від «26» березня 2025 р.

Голова НМР НУК

Сергій СЛОБОДЯН

© НУК, 2025

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	6
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	6
3. Очікувані результати навчання.....	7
4. Програма навчальної дисципліни.....	8
5. Засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування.....	12
6. Форми поточного та підсумкового контролю	12
7. Критерії оцінювання результатів навчання	13
8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна	13
9. Рекомендовані джерела інформації	14

ВСТУП

Анотація

Навчальна дисципліна «Правове регулювання в галузі енергетичного менеджменту» спрямована на формування у здобувачів освіти системного розуміння правових засад функціонування енергетичного сектору та нормативно-правового забезпечення діяльності у сфері енергетичного менеджменту. Курс охоплює вивчення національного та міжнародного законодавства у галузі енергетики, енергоефективності, використання відновлюваних джерел енергії, енергозбереження та екологічної безпеки.

У межах дисципліни розглядаються правові механізми державного регулювання енергетики, ліцензування та сертифікації, стандартизація, договірні відносини на енергетичному ринку, питання відповідальності за порушення енергетичного законодавства, а також правові аспекти впровадження систем енергетичного менеджменту відповідно до міжнародних стандартів (зокрема ISO 50001).

Особлива увага приділяється правовому забезпеченню енергоефективних проєктів, енергосервісним договорам (ESCO), інвестиційним механізмам у сфері енергетики, регулюванню ринків електричної енергії та теплопостачання, а також інтеграції екологічних вимог у систему енергетичного управління підприємств і установ.

Вивчення дисципліни сприяє розвитку у здобувачів умінь застосовувати нормативно-правові акти у професійній діяльності, аналізувати правові ризики у сфері енергоменеджменту, забезпечувати правомірність енергетичної діяльності організацій та приймати управлінські рішення з урахуванням вимог законодавства.

Дисципліна є важливою складовою підготовки фахівців у сфері енергетичного менеджменту, сталого розвитку та екологічно відповідального управління ресурсами.

Даний курс відноситься до дисциплін вільного вибору студентів та використовує сучасні технології навчання.

Ключові слова: *енергозбереження, правові ризики, ринок електричної енергії, ресурси, інвестиції, енергоефективність*

Abstract

The academic discipline "Legal Regulation in the field of energy management" is aimed at developing a systematic understanding of the legal basis for the functioning of the energy sector and regulatory support for activities in the field of energy management. The course covers the study of national and international legislation in the field of energy, energy efficiency, use of renewable energy sources, energy saving and environmental safety. Within the framework of the discipline, legal mechanisms of state regulation of Energy, Licensing and certification, standardization, contractual relations in the energy market, issues of liability for violation of energy legislation, as well as legal aspects of implementing energy management systems in accordance with international standards (in particular, ISO 50001) are considered. Special attention is paid to the legal support of energy efficient projects, energy service agreements (ESCO), investment mechanisms in the energy sector, regulation of electricity and heat supply markets, as well as the integration of environmental requirements into the energy management system of enterprises and institutions. The study of the discipline contributes to the development of applicants' skills to apply regulatory legal acts in their professional activities, analyze legal risks in the field of energy management, ensure the legality of energy activities of organizations and make managerial decisions taking into account the requirements of the legislation. The discipline is an important component of training specialists in the field of Energy Management, Sustainable Development and environmentally responsible resource management. This course belongs to the disciplines of free choice of students and uses modern teaching technologies.

Key words: *energy saving, legal risks, electricity market, resources, investments, energy efficiency*

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів -5	Галузь знань 14 Електрична інженерія	Вибіркова	
Модулів –1		Рік підготовки:	
Змістових модулів –3		5-й	–
	Спеціальність 144_Теплоенергетика Освітня програма Енергетичний менеджмент	Семестр	
		9-й	–
		Лекцій	
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		30 год.	–
		Практичні, семінарські	
		30 год.	–
Загальна кількість годин - 150		Лабораторні	
		–	–
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4;	Освітній рівень: другий (магістерський)	Самостійна робота	
		90 год.	–
самостійної роботи студента – 6		Індивідуальні завдання: –	
		Вид контролю: екзамен	
		Форма контролю: письмова	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Правове регулювання в галузі енергетичного менеджменту» є формування у здобувачів освіти:

- Системних знань щодо нормативно-правових засад функціонування енергетичного сектору;
- Правового забезпечення енергетичного менеджменту, енергоефективності та використання відновлювальних джерел енергії;

- Набуття практичних умінь застосовувати норми законодавства у професійній діяльності для забезпечення правомірності та ефективності управлінських рішень у сфері енергетики.

В результаті вивчення даної дисципліни студентами можуть бути набуті наступні компетентності:

ЗК1 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК2 – здатність до аналізу та синтезу інформації;

ЗК3 – здатність приймати обґрунтовані рішення;

ЗК4 – здатність працювати з нормативно-правовими документами;

ЗК5 – здатність діяти на засадах екологічної відповідальності та сталого розвитку.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

- ФК1 – здатність орієнтуватися в системі енергетичного законодавства;
- ФК2 – здатність забезпечувати правовий супровід діяльності у сфері енергетичного менеджменту;
- ФК3 – здатність застосовувати правові норми у питаннях енергоефективності та енергозбереження;
- ФК4 – здатність аналізувати правові аспекти впровадження систем енергетичного менеджменту (ISO 50001);
- ФК5 – здатність працювати з договорами у сфері енергетики (енергопостачання, ESCO тощо);
- ФК6 – здатність оцінювати правові ризики у сфері енергетичної діяльності;
- ФК7 – здатність забезпечувати дотримання екологічного законодавства в енергетичних процесах.

3. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів освіти таких результатів навчання:

Знати:

- основи національного та міжнародного енергетичного законодавства;
- правові механізми державного регулювання енергетики;
- законодавчі вимоги у сфері енергоефективності та відновлюваної енергетики;

- правові засади функціонування енергетичних ринків;
- вимоги стандартів у сфері енергетичного менеджменту (зокрема ISO 50001).

Уміти:

- застосовувати нормативно-правові акти у сфері енергетичного менеджменту;
- аналізувати договори та правові документи в енергетичній сфері;
- визначати правові ризики у діяльності організацій;
- забезпечувати правомірність реалізації енергоефективних проєктів;
- інтегрувати екологічні та правові вимоги у систему управління підприємством.

Володіти навичками:

- роботи з нормативно-правовими базами;
- правового аналізу управлінських рішень;
- підготовки правової документації у сфері енергетичного менеджменту;
- контролю дотримання законодавчих вимог у професійній діяльності.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-правові основи енергетичного менеджменту

Тема 1.1. Поняття, сутність та принципи правового забезпечення енергетичного менеджменту.

Тема 1.2. Енергетичне право як галузь: система, джерела, суб'єкти.

Тема 1.3. Державна політика України у сфері енергетики та енергоефективності.

Тема 1.4. Міжнародне енергетичне право та зобов'язання України.

Змістовий модуль 2. Правове забезпечення діяльності суб'єктів енергетичного ринку

Тема 2.1. Правовий статус суб'єктів енергетичного ринку

Тема 2.2. Ліцензування діяльності в енергетичній сфері |

Тема 2.3. Договори у сфері енергопостачання та енергосервісу (ESCO)

Тема 2.4. Публічні закупівлі у сфері енергоефективності.

Змістовий модуль 3. Правове забезпечення діяльності суб'єктів енергетичного ринку.

Тема 3.1. Державний нагляд і контроль у сфері енергетики.

Тема 3.2. Юридична відповідальність за порушення енергетичного законодавства.

Тема 3.3. Правове регулювання відновлюваної енергетики.

Тема 3.4. Сучасні тенденції розвитку енергетичного права ЄС.

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р
1	2	3	4	5	7
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Теоретико-правові основи енергетичного менеджменту					
Тема 1.1. Поняття, сутність та принципи правового забезпечення	10	2	2		6
Тема 1.2. Енергетичне право як галузь: система, джерела, суб'єкти.	10	2	2		6
Тема 1.3. Державна політика України у сфері енергетики та енергоефективності	10	2	2		6
Тема 1.4. Міжнародне енергетичне право та зобов'язання України	10	2	2		6
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	40	8	8		24
Змістовий модуль 2. Правове забезпечення діяльності суб'єктів енергетичного ринку					
Тема 2.1. Правовий статус суб'єктів енергетичного ринку	10	2	2		6
Тема 2.2. Ліцензування діяльності в енергетичній сфері	10	2	2		6
Тема 2.3. Договори у сфері енергопостачання та енергосервісу (ESCO)	10	2	2		6
Тема 2.4. Публічні закупівлі у сфері енергоефективності.	10	2	2		6
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	40	8	8		24
Змістовий модуль 3. Правове забезпечення діяльності суб'єктів енергетичного ринку					

Тема 3.1. Державний нагляд і контроль у сфері енергетики	14	4	4		10
Тема 3.2. Юридична відповідальність за порушення енергетичного законодавства.	14	4	4		10
Тема 3.3. Правове регулювання відновлюваної енергетики.	14	2	2		10
Тема 3.4. Сучасні тенденції розвитку енергетичного права ЄС.	28	4	4		12
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	70	14	14		42
<i>Усього годин</i>					
<i>Разом за курсом</i>	150	30	30		90

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Поняття, сутність та принципи енергетичного менеджменту	2
2	Нормативно-правове забезпечення енергоефективності на міжнародному рівні	2
3	Нормативно-правове забезпечення енергоефективності та енергозбереження на національному рівні	2
4	Державні стандарти в сфері енергетичного менеджменту	2
5	Енергетична безпека як складова частина Плану відновлення України	2
6	Сучасний стан електроенергетики України.	2
7	Сучасний стан електроенергетики світу	2
8	Основні поняття електроенергоефективності.	2
9	Законодавче забезпечення енергозбереження в Україні	2
10	Основні напрямки підвищення рівня енергоефективності та енергозбереження	2

11	Основні тенденції розвитку електроенергетики в Україні	2
12	Основні Закони України, що регулюють питання енергетики	2
13	Основні положення Закону України «Про ринок електричної енергії»	2
14	Основні положення Закону України «Про альтернативні види палива»	2
15	Вплив сучасного законотворчого процесу у сфері енергетики на законодавство України у цій сфері	2
	Разом	30

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – **2 год/1 год. занять**;
- підготовка до практичних занять – **2 год/1 заняття**;
- підготовка до контрольних заходів – **30 год. на 1 захід**.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин
		Денна форма
1	Підготовка до лекцій	60
2	Підготовка до практичних робіт	60
3	Підготовка до контрольних заходів	30
	Разом	150

5. Засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- звіти практичних робіт;
- презентації результатів виконаних завдань;
- письмові відповіді на екзамені.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю та оцінку екзамену. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до 60 балів, а на заліку до 40.

Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність, виконання завдань та інше). Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Оцінка екзамену проводиться за письмовою відповіддю здобувачів.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Практичні роботи	Критерії оцінювання
4	Роботу виконано у встановлений термін. Студент самостійно визначає умови завдання і виконує його. Звіт відповідає встановленим вимогам.
3	Роботу виконано у встановлений термін. Студент самостійно визначає умови завдання і виконує його з незначними помилками. Звіт відповідає встановленим вимогам.
2	Роботу виконано самостійно з порушенням встановлених термінів. Студент самостійно визначає умови завдання і виконує його з незначними помилками. Складений звіт містить неточності
1	Роботу виконано з порушенням встановлених термінів. Студент виконує завдання лише за готовим алгоритмом. Складений звіт містить помилки.
0	Студент не виконав завдання.
	<i>Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 60 балів (15 робіт по 4 бали).</i>

Форма контролю	Максимальна кількість балів
	Денна форма
Виконання практичних завдань	15x4 бали = 60 балів
Відповіді на питання екзамену	4x10 балів = 40 балів
Всього	100

7. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	T1	Практична робота № 1	4
	T2	Практична робота № 2	4
	T3	Практична робота № 3	4
	T4	Практична робота № 4	4
ЗМ2	T5	Практична робота № 5	4
	T6	Практична робота № 6	4
	T7	Практична робота № 7	4
	T8	Практична робота № 8	4
ЗМ3	T9	Практична робота № 9	4
	T10	Практична робота № 10	4
	T11	Практична робота № 11	4
	T12	Практична робота № 12	4
	T13	Практична робота № 13	4
	T14	Практична робота № 14	4
	T15	Практична робота № 15	4
Екзамен	П1	Питання 1	10
	П2	Питання 2	10

	ПЗ	Питання 3	10
	П4	Питання 4	10
Сума			100

8. Засоби навчання

До засобів навчання, завдяки яким за певний час досягається визначені ціль і результат навчання в межах освітнього процесу відносяться: методичне забезпечення курсу.

9. Рекомендовані джерела інформації

1. Нормативно-правове забезпечення дисципліни

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
2. Про ринок електричної енергії : Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII.
3. Про енергетичну ефективність : Закон України від 21.10.2021 № 1818-IX.
4. Про енергетичну ефективність будівель : Закон України від 22.06.2017 № 2118-VIII.
5. Про альтернативні джерела енергії : Закон України від 20.02.2003 № 555-IV.
6. Про альтернативні види палива : Закон України від 14.01.2000 № 1391-XIV.
7. Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) : Закон України від 05.04.2005 № 2509-IV.
8. Про теплопостачання : Закон України від 02.06.2005 № 2633-IV.
9. Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання : Закон України від 22.06.2017 № 2119-VIII.

10. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг : Закон України від 22.09.2016 № 1540-VIII.
11. Про природні монополії : Закон України від 20.04.2000 № 1682-III.
12. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII.
13. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 09.11.2017 № 2189-VIII.
14. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII.
15. Про основи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 № 877-V.
16. Про затвердження Порядку проведення енергетичного аудиту : Постанова КМУ від 01.12.2023 № 1258.
17. Про впровадження систем енергетичного менеджменту : Постанова КМУ від 23.12.2021 № 1460.
18. Правила охорони електричних мереж : Постанова КМУ від 04.03.1997 № 209 (зі змінами).
19. Кодекс системи передачі : Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 309.
20. Кодекс систем розподілу : Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 310.
21. Кодекс комерційного обліку електричної енергії : Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 311.
22. Правила роздрібного ринку електричної енергії : Постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 312.
23. Договір про заснування Енергетичного Співтовариства (2005).
24. Directive (EU) 2018/2001 on the promotion of the use of energy from renewable sources.
25. Directive (EU) 2023/1791 on energy efficiency.

26. Regulation (EU) 2019/943 on the internal market for electricity.
27. ДСТУ ISO 50001:2020 Системи енергетичного менеджменту.

Вимоги та настанова щодо використання.

28. ISO 50001:2018 Energy management systems — Requirements with guidance for use.

2. Основна література

29. Сінчук І.О. Нормативно-правова база енергетики : навч. посіб.
30. Кострюков С.В. Енергетичне законодавство України : навч. посіб.
31. Федішин Б.П. Економіка енергетики : підручник.
32. Talus K. EU Energy Law and Policy.
33. Roggenkamp M., Redgwell C., Rønne A., del Guayo I. Energy Law in Europe.

3. Додаткова література

34. Research Handbook on EU Energy Law and Policy.
35. Advanced Introduction to Law and Renewable Energy.
36. Yergin D. The Quest: Energy, Security, and the Remaking of the Modern World.
37. Energy Law and Economics.
38. European Energy Law.
39. Матеріали НКРЕКП та Міненерго України (офіційні роз'яснення, аналітичні звіти).

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. <https://ips.ligazakon.net/document/MR210976>
2. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr037858-13#Text>
3. <http://eprints.kname.edu.ua/31141/1/131.pdf>
4. https://protocol.ua/ua/pro_energetichnu_efektivnist_statyya_3/#google_vignette
5. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0033656-09#Text>
6. <https://www.mdi.org.ua/diialnist/102>